

ULLERUP FATTIGGÅRD i Visby-Heltborg Kommune, 1903. Til venstre ses 'æ stuer Hus'. I 1906 ophævedes fattiggården, hvorefter kommunen oprettede alderdomsasyll i lemmeboligen.

Foto: Lokalhistorisk Arkiv for Thisted Kommune

FAKTA

HISTORIEN I BILLEDET – BILLEDET I HISTORIEN

■ Har du gamle film eller fotografier? Så er Lokalhistorisk Arkiv for Thisted Kommune interesseret.

■ Arkivet opfordrer derfor sammen med Thisted Dagblad thyboer og hannæsboer til at kigge efter i skuffer og andre gemmer efter spændende lokalhistorisk materiale.

■ Billeder og film kan indleveres til Lokalhistorisk Arkiv både i Hurup på biblioteket og i Thisted i J.P. Jacobsens hus.

■ Arkivet scanner de gamle billeder ind og kan også sagtens bruge billeder, man selv har scannet ind i ordentlig teknisk kvalitet.

■ Rubrikken "Historien i billedet" optræder jævnligt i Thisted Dagblad i håbet om, at det øger billedbidragene til Lokalhistorisk Arkiv.

HISTORIEN I BILLEDET

Livet på fattiggården i Thy

Af Thomas Norskov Kristensen

Arkivar, Lokalhistorisk Arkiv for Thisted Kommune

SYDTHY: I den danske forfatter Henrik Pontoppidans nolle "Naadensbrød" fra 1887 fortælles historien om den alderdomssvækkede Stine, der ender på fattiggården. Pontoppidan beskriver malende de fattiges vilkår på gården, hvor de fratages både identitet og særpræg.

På Lokalhistorisk Arkiv for Thisted Kommune kan man finde talrige eksempler på Pontoppidans Stine i de netop registrerede arkiver fra de gamle sognekommuner.

Fattiggården i Heltborg

Et ophold på fattiggården havde store menneskelige omkostninger. Udover an-

dre borgeres nedværdigende blikke, hån og spot medførte opholdet, at man mistede sine borgerlige rettigheder. Man mistede bl.a. valgret, retten til at eje jord, og det var fattigkommissionen, der afgjorde, om man måtte gifte sig. Tanken bag opførelsen af fattiggårdene var, ud over at afskrække folk fra at søge hjælp, også præget af en nyttetanke om, at man skulle arbejde for føden ...

I 1880 oprettede Visby-Heltborg Kommune en fattiggård ved Ullerup med plads til 45 fattiglemmer. Kommunen købte en gård, hvor man lod fattiggården opføre. Den nyopførte fattiggård blev kaldt "æ stuer Huus" og havde to gange otte stuer på hver side af "æ

lång Gång". Instruksen for fattiggården giver et klart billede af bestyrerparrets beføjelser over fattiglemmerne. Således hedder det "Bestyreren anviser Anstaltens Lemmer Arbejde ... og holder Lemmerne til stadig Flid og Orden. Bestyreren kan give Lemmerne Udgangstilladelse for en kort Tid, men han har også ret til at nægte samme".

En typisk fattigfamilie

Familien Jensen, der bestod af mand og kone samt fire børn, hvoraf den yngste blot var en måned gammel, blev anbragt på Ullerup fattiggård umiddelbart efter opførelsen i 1880. Deres ejendele bestod kun af ganske få ting, som familien sagtens selv kunne bære ind.

Faderen ernærede sig som væver, men det er usikkert, om moderen også arbejdede. Lønnen på fattiggården var nærmest symbolsk. En måned fik væver Jensen således udbetalt 71 øre for at væve 57 alen lærred, mens andre fattiglemmer blot fik 2 øre i løn for en dags arbejde. Sikkert for at forsøge tilværelsen i de triste omgivelser gik størstedelen af Jensens løn til fornøjelse i form af kaffe, som kostede en formue af 4 øre pr. kop. Senere købte Jensen cikorer, måske for at spare penge, for de kan anvendes til erstatningskaffe.

Familiens skæbne klæbde til fattiggården. Fem børn mere kom til. Det ene døde kort tid efter fødslen. Når børnene blev konfirme-

ret, flyttede de bort. De helde fik en dragkiste med, men for de flestes vedkommende var der ikke andet end lidt tøj i bylten. Børnernes videre skæbne er ukendt. Forældrene måtte til gengæld blive på fattiggården. Efter mere end 15 år som væver, døde faderen i 1895 i en alder af 73 år som fattiglem på Ullerup Fattiggård. Konen døde tre år senere 55 år gammel.

Fattiggårdens endeligt

Kanslergadeforliget i 1933 blev fattiggårdens endeligt. Socialminister K.K. Steincke (S) ønskede et opgør med datidens fattigforsørgelse, som på det tidspunkt var præget af et virvar af regler og kommunale råd og nævn, halvprivate kasser og godgo-

rende institutioner. Socialhjælpen var baseret på skøn, et almisseprincip, som blev udøvet tilfældigt og vilkårligt, bl.a. afhængigt af den enkelte kommunes politiske flertal.

Forliget indebar bl.a. en forsimpling af reglerne på det sociale område, men gav også borgerne en række sociale rettigheder. Fattiggårdstanken blev erstattet af et forsørgsprincip, som sikrede, at alle i princippet var lige for loven. Det var dog først i 1961 med forsørgsloven, at socialminister Julius Bomholt gav de fattige på forsørgshjemmene fuld stemme-, valg- og gifteret.

FATTIGGÅRDEN i Thisted var beliggende på Munkevej over for det nuværende VUC Thy-Mors. Den blev revet ned i 1937 – altså få år efter Kanslergadeforliget. I dag kan folk uanset klasse eller stand parkere sin(e) biler på grunden. Foto: Lokalhistorisk Arkiv for Thisted Kommune

DENNE ER en af mange protokoller, der fortæller historier om fattiglemmerne i Hurup. Hurups fattigvæsen kan studeres helt tilbage til 1804 – altså længe inden kommunens oprettelse i 1841.

Foto: Lokalhistorisk Arkiv for Thisted Kommune.